

Финансиски извештаи и Извештај на независниот ревизор

М - НАВ АД Скопје

31 декември 2023 година

Содржина

	Страна
Извештај на независниот ревизор	1
Извештај за финансиската состојба	3
Извештај за сеопфатната добивка	4
Извештај за промените во капиталот	5
Извештај за паричните текови	6
Белешки кон финансиските извештаи	7

Извештај на независниот ревизор

До Акционерите на
М-НАВ АД Скопје

Грант Торнтон ДОО
Св. Кирил и Методиј 526-1/20
1000 Скопје
Северна Македонија
Т +389 (0)2 3214 700
Ф +389 (0)2 3214 710
Е Contact@mk.gt.com
Даночен број: 4030003475973

Извештај за финансиски извештаи

Ние извршивме ревизија на придружните финансиски извештаи на М-НАВ АД Скопје („Друштвото“), составени од Извештајот за финансиската состојба на ден 31 декември 2023 година и Извештајот за сеопфатната добивка, Извештајот за промените во капиталот и Извештајот за паричните текови за годината што тогаш заврши, како и преглед на значајните сметководствени политики и други објаснувачки белешки, вклучени на страните 3 до 35.

Одговорност на Раководството за финансиските извештаи

Раководството е одговорно за изготвување и објективно презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Северна Македонија, како и за воспоставување на таква внатрешна контрола која Раководството утврдува дека е неопходна за да овозможи изготвување на финансиски извештаи кои се ослободени материјално погрешно прикажување како резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да дадеме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на извршената ревизија. Ние ја извршивме ревизијата во согласност со ревизорските стандарди прифатени во Република Северна Македонија¹. Тие стандарди бараат наша усогласеност со етичките барања, како и тоа ревизијата да ја планираме и извршуваме на начин кој ќе ни овозможи да стекнеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување. Ревизијата вклучува спроведување на процедури со цел стекнување ревизорски докази за износите и објавувањата во финансиските извештаи. Избраните процедури зависат од проценката на ревизорот и истите вклучуваат проценка на ризиците од материјално погрешно прикажување во финансиските извештаи, било поради измама или грешка. При овие проценки на ризиците ревизорот ја зема предвид внатрешната контрола релевантна за подготвување и објективно презентирање на финансиските извештаи на Друштвото со цел креирање на такви ревизорски процедури кои ќе бидат соодветни на околностите, но не и за потребата да изрази мислење за ефективност на внатрешната контрола на Друштвото. Ревизијата, исто така вклучува и проценка на соодветноста на применетите сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на раководството, како и проценка на севкупната презентација на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека стекнатите ревизорски докази претставуваат задоволителна и соодветна основа за нашето ревизорско мислење со резерва.

Основа за мислење со резерва

Како што е објавено во Извештајот за финансиската состојба на Друштвото и понатаму во Белешката 2.11 кон придружните финансиски извештаи, со состојба на 31 декември 2023 година, Друштвото има евидентирано дисконт на емитирани акции во износ од 388,141 илјади денари. Дисконтот на емитираните акции со истовремено зголемување на сметката на акционерскиот капитал е иницијално признаен во сметководствената евиденција на Друштвото во текот на 2011 година единствено со цел да се изврши усогласување на износот на акционерскиот капитал во сметководствената евиденција на Друштвото со износот на регистрираниот акционерски капитал во Централен Регистар на Република Северна Македонија. Врз основа на спроведените ревизорски процедури и прибавените податоци и информации, ние утврдивме дека признаениот дисконт на емитираните акции не е во согласност со сметководствените политики прифатени од страна на Друштвото како и со законската регулатива и интерните акти на Друштвото.

¹ Меѓународни стандарди за ревизија („МСР“) издадени од страна на Одборот за меѓународни стандарди за ревизија и уверување („ОМСРУ“), кои стапија на сила на 15 декември 2009 година, преведени и објавени во Службен весник на Република Македонија број 79 од 2010 година

Мислење со резерва

Според наше мислење, освен за можниот ефект од прашањето на кое се укажува во пасусот Основа за мислење со резерва, придружните финансиски извештаи, ја претставуваат објективно, во сите материјални аспекти финансиската состојба на М-НАВ АД Скопје на ден 31 декември 2023 година, како и резултатите од работењето и паричните текови за годината што тогаш заврши, во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Северна Македонија.

Нагласување на прашање

Како што е објавено во белешка 5 кон овие финансиски извештаи, со состојба на 31 декември 2023 година, Друштвото е во постапка на обезбедување на имотни листови за дел од своите недвижности, чија нето евидентирана вредност со состојба на 31 декември 2023 година изнесува 87,631 илјади денари.

Извештај за други правни и регулаторни барања

Раководството на Друштвото е исто така одговорно за изготвување на годишниот извештај за работењето на Друштвото М-НАВ АД Скопје за 2023 година во согласност со член 384 од Законот за трговски друштва. Наша одговорност е да изразиме мислење за конзистентноста на годишниот извештај, со историските финансиски податоци објавени во годишната сметка и ревидираните финансиски извештаи на Друштвото со состојба на и за годината која заврши на 31 декември 2023 година, во согласност со ревизорските стандарди прифатени во Република Северна Македонија², како и во согласност со барањата на член 34, став 1, точка (д) од Законот за Ревизија.

Според наше мислење, историските финансиски податоци објавени во годишниот извештај за работењето на Друштвото М-НАВ АД Скопје со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2023, се конзистентни, во сите материјални аспекти, со податоците објавени во годишната сметка и ревидираните финансиски извештаи со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2023 година.

Марјан Андонов
Управител
Грант Торнтон ДОО, Скопје

Марјан Андонов
Овластен ревизор

Скопје, 15 мај 2024 година

² Меѓународни стандарди за ревизија („МСР“) издадени од страна на Одборот за меѓународни стандарди за ревизија и уверување („ОМСРУ“), кои стапија на сила на 15 декември 2009 година, преведени и објавени во Службен весник на Република Македонија број 79 од 2010 година.

Извештај за финансиската состојба

	Бел.	31 декември 2023	Во илјади денари 31 декември 2022
СРЕДСТВА			
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	5	668,138	647,236
Нематеријални средства	6	4,758	6,876
		672,896	654,112
Тековни средства			
Залихи	8	11,487	12,395
Побарувања за повеќе платен данок на добивка		3,769	17,881
Побарувања од купувачи и останати побарувања	9	199,559	201,104
Парични средства и еквиваленти	10	754,276	484,760
		969,091	716,140
Вкупно средства		1,641,987	1,370,252
КАПИТАЛ И ОБВРСКИ			
Капитал			
Основна главнина	11	1,552,034	1,552,034
Дисконт на емитирани акции		(388,141)	(388,141)
Резерви		8,721	1,873
Акумулирана добивка / (загуба)		117,991	(131,690)
Вкупно капитал		1,290,605	1,034,076
Обврски			
Нетековни обврски			
Позајмици	12	211,528	183,749
Разграничени приходи од донации	13	6,590	8,395
Резервации	14	6,809	6,130
		224,927	198,274
Тековни обврски			
Теконо доспевање на долгорочните позајмици	12	40,451	23,116
Обврски кон добавувачи и останати тековни обврски	15	86,004	114,786
		126,455	137,902
Вкупно обврски		351,382	336,176
Вкупно капитал и обврски		1,641,987	1,370,252

Овие финансиски извештаи се одобрени од Раководството на М-НАВ АД, Скопје на ден 11 април 2024 година и се потпишани во негово име од:

Милан Корак

Претседател на Управен одбор и Извршен Директор во Секторот за воздухопловна техника

Hasim Deari

Члена на Управен одбор и Извршен директор за финансиски работи, за правни работи, развој и инвестиции

Nekuran Asani

Члена на Управен одбор и Извршен директор во Секторот за воздухопловна навигација

Извештај за сеопфатната добивка

	Белешка	2023	Во илјади денари За годината што завршува на 31 декември 2022
Приходи од работењето	16	1,430,180	1,301,727
Останати деловни приходи	17	14,754	3,862
Вкупни приходи		1,444,934	1,305,589
Трошоци за материјали и одржување	18	(53,338)	(70,180)
Трошоци за вработени	19	(971,445)	(971,313)
Амортизација и депрецијација	5, 6	(39,609)	(35,107)
Останати деловни расходи	20	(98,528)	(79,247)
Добивка од деловни активности		282,014	149,742
Финансиски приходи	21	1,949	1,728
Финансиски расходи	21	(13,322)	(14,513)
Финансиски (расходи), нето		(11,373)	(12,785)
Добивка пред оданочување		270,641	136,957
Данок на добивка	22	(14,112)	-
Добивка за годината		256,529	136,957
Останата сеопфатна добивка за годината		-	-
Вкупна сеопфатна добивка за годината		256,529	136,957

Извештај за промените во капиталот

	Основна главнина	Дисконт на емитирани акции	Резерви	Во илјади денари	
				Акумулирана добивка/ (загуба)	Вкупно
На 1 јануари 2023	1,552,034	(388,141)	1,873	(131,690)	1,034,076
<i>Трансакции со сопствениците</i>					
Распределба на резерви (Белешка 11)	-	-	6,848	(6,848)	-
Вкупно трансакции со сопствениците	-	-	6,848	(6,848)	-
Добивка за годината	-	-	-	256,529	256,529
Останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-
Вкупна сеопфатна добивка	-	-	-	256,529	256,529
На 31 декември 2023	1,552,034	(388,141)	8,721	117,991	1,290,605
На 1 јануари 2022	1,522,034	(388,141)	-	(266,774)	897,119
<i>Трансакции со сопствениците</i>					
Распределба на резерви (Белешка 11)	-	-	1,873	(1,873)	-
Вкупно трансакции со сопствениците	-	-	1,873	(1,873)	-
Добивка за годината	-	-	-	136,957	136,957
Останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-
Вкупна сеопфатна добивка	-	-	-	136,957	136,957
На 31 декември 2022	1,522,034	(388,141)	1,873	(131,690)	1,034,076

Извештај за паричните текови

	Белешка	Во илјади денари	
		2023	2022
За годината што завршува на 31 декември			
Оперативни активности			
Добивка за годината пред одданочување		270,641	136,957
<u>Корекции за:</u>			
Амортизација и депрецијација	5, 6	39,609	35,107
Отпис на недвижности, постројки и опрема	20	-	218
Резервација за користи на вработени	14	746	705
Приход од ослободување на разграничени донации	17	(1,805)	(1,892)
Расход од обезвреднување на побарувања од купувачи	20	5,839	6,879
Расход од отпис на побарувања од купувачи	20	12	3,736
Приходи од камати	21	(1,715)	(1,098)
Расходи по камати	21	11,985	11,124
Оперативна добивка пред промени во обртниот капитал		325,312	192,096
Ограничени парични средства		(29,335)	(101,129)
Залихи		908	691
Резервации		(67)	(853)
Побарувања од купувачи и останати побарувања		(4,306)	(65,316)
Обврски кон добавувачи и останати обврски		(28,782)	41,595
Оперативна добивка по промени во обртниот капитал		263,730	67,084
Платени камати	12, 21	(11,985)	(11,124)
Примени камати	21	1,715	1,098
Платен данок од добивка		-	-
Нето парични текови од оперативни активности		253,460	55,960
Инвестициони активности			
Набавка на недвижности, опрема и нематеријални средства		(58,393)	(159,186)
Нето парични текови (користени во) инвестициони активности		(58,393)	(159,186)
Финансиски активности			
Приливи по кредити		74,157	241,321
Исплатени кредити		(29,043)	(197,168)
Нето парични текови од / (користени во) финансиски активности		45,114	44,153
Нето промена на паричните средства		240,181	(59,073)
Парични средства и еквиваленти на почетокот		375,794	434,867
Парични средства и еквиваленти на крајот	10	615,975	375,794

Белешки кон финансиските извештаи

1 Општи податоци

Акционерското друштво во државна сопственост за вршење на дејноста давање услуги во воздухопловната навигација М-НАВ АД, Скопје (во понатамошниот текст “Друштвото”) е акционерско друштво основано во 100% сопственост од страна на Владата на Република Северна Македонија на 4 ноември 2008 година.

Адресата на регистрираното седиште на Друштвото е: ул. Босфор бр.7 Мралино, Илинден, Република Северна Македонија. Со состојба на 31 декември 2023 година Друштвото вработува 310 лица (2022: 305 лица). Во согласност со одредбите утврдени во Законот за воздухопловство, Друштвото е авторизиран давател на услуги на воздухопловна навигација. Во текот на 2022 година, Друштвото доби решение за продолжување на Уверението за работа за давање на услуги на воздухопловна навигација за период од 2 години сметано до 09.03.2024 година (Бел. 9).

2 Сметководствени политики

Во продолжение се прикажани основните сметководствени политики употребени при подготовката на овие финансиски извештаи. Овие политики се конзистентно применети на сите прикажани години, освен доколку не е поинаку наведено.

2.1 Основа за подготовка

Овие финансиски извештаи се подготвени во согласност со Законот за трговски друштва (“Службен весник на РСМ” бр.28/2004 ...99/2022) и Правилникот за водење сметководство (“Службен весник на РСМ” бр. 159 од 29 декември 2009 година, бр. 164 од 20 декември 2010 година и бр. 107 од 10 август 2011 година). Според овој Правилник се пропишува водењето сметководство во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ), вклучувајќи ги и Толкувањата на постојниот комитет за толкување (ПКТ) и Толкувања на Комитетот за толкување на меѓународното финансиско известување утврдени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (КТМФИ) издадени на 1 јануари 2009 година. При подготовката на Финансиските извештаи е применета претпоставката за неограничен континуитет во работењето на Друштвото.

Финансиските извештаи се подготвени на пресметковна основа и според принципот на историска вредност. Основите за мерење на секој поединечен вид на средство, обврска, приход и расход се детално опишани во продолжение на оваа Белешка.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Основа за подготовка (продолжува)

Подготовката на овие финансиски извештаи е во согласност со сметководствените стандарди прифатени и објавени во Република Северна Македонија, која бара употреба на одредени критични сметководствени проценки. Таа исто така бара Раководството на Друштвото да употребува свои проценки во процесот на примена на сметководствените политики. Подрачјата што вклучуваат повисок степен на проценка или комплексност, или подрачјата во кои претпоставките и проценките се значајни за финансиските извештаи, се обелоденети во Белешка 4: Значајни сметководствени проценки.

Овие финансиски извештаи се подготвени со состојба на и за годините што завршуваат на 31 декември 2023 и 2022. Финансиските извештаи се прикажани во македонски денари (“МКД” или “денар”), кои се известувачка и функционална валута на Друштвото. Тековните и споредбените податоци прикажани во овие финансиски извештаи се изразени во илјади денари. Онаму каде што е неопходно, презентацијата на споредбените податоци е прилагодена согласно промените во презентацијата во тековната година.

2.2 Трансакции во странски валути

Трансакциите деноминирани во странска валута се искажани во македонски Денари со примена на официјалниот среден девизен курс на денот на трансакцијата. Средствата и обврските деноминирани во странска валута се искажани во македонски денари (“денари”) по официјалниот среден курс на Народната Банка на Република Северна Македонија на последниот ден од пресметковниот период. Сите добивки и загуби кои произлегуваат од курсните разлики се прикажани во извештајот за сеопфатна добивка како финансиски приходи или расходи за пресметковниот период.

Средните девизни курсеви применети за прикажување на позициите во извештајот за финансиска состојба деноминирани во странска валута се следните:

	31 декември 2023 година	31 декември 2022 година
1 УСД	55.6516 денари	57.6535 денари
1 ЕУР	61.4950 денари	61.4932 денари

2.3 Недвижности и опрема

Недвижностите и опремата се евидентирани по набавна вредност или по претпоставена набавна вредност, намалена за соодветната исправка на вредноста и загуби поради обезвреднување, доколку постојат. Набавната вредност вклучува трошоци кои директно се однесуваат на набавката на средствата.

Последователните набавки се вклучени во евидентираната вредност на средството или се признаваат како посебно средство, соодветно, само кога постои веројатност од прилив на идни економски користи за Друштвото поврзани со ставката и кога трошокот на ставката може разумно да се измери. Набавната вредност на заменет дел не се признава. Сите други трошоци за редовни одржувања и поправки се евидентираат како расходи во извештајот за сеопфатна добивка во текот на финансискиот период во кој настануваат.

Средството започнува да се депрецира кога тоа станува расположливо за употреба, т.е. кога тоа е на локацијата и во состојба неопходни за тоа да биде оперативно способно на начин предвиден од страна на раководството. Депрецијацијата се пресметува пропорционално со цел алокација на набавната вредност на имотот, зградите, возилата и опремата до нивната резидуална вредност во текот на нивниот проценет век на употреба. Не се пресметува депрецијација на земјиштето и инвестициите во тек.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Недвижности и опрема (продолжува)

Проценетиот век на употреба на ставките на недвижностите и опремата, е како што следи:

	31 декември 2023	31 декември 2022
Градежни објекти	40 години	40 години
Возила, опрема за радари, навигација и напојување	4 - 29 години	4 - 29 години
Мебел и канцелариска опрема	5 - 16 години	5 - 16 години

Проценетиот корисен век на недвижностите и опремата како и применетиот метод на амортизација се прегледуваат на крајот на секоја година и ефектите од евентуалните промени се имплементираат како промени на сметководствени проценки со ефект во периодот на промена и идните периоди.

Евидентираната вредност на средствата се намалува веднаш до нивната надоместлива вредност во случај кога евидентираната вредност ја надминува надоместливата вредност (Белешка 2.5).

Приходите или расходите поврзани со отуѓувања или ставање вон употреба се одредуваат по пат на споредба на приливите од отуѓување со евидентираниот износ и се евидентираат како добивки / загуби во извештајот за сеопфатна добивка во периодот кога настануваат.

2.4 Нематеријални средства

Нематеријалните средства стекнати од страна на Друштвото, со ограничен век на употреба, се евидентирани според нивната набавна вредност намалена за акумулирана амортизација и загуби од обезвреднување, доколку постојат.

Последователните набавки се капитализираат само кога постои веројатност од прилив на идни економски користи за Друштвото поврзани со ставката и кога набавната вредност на ставката може разумно да се измери. Сите останати трошоци се признаваат во добивки или загуби во периодот кога настануваат.

Амортизацијата на нематеријалните средства се пресметува правопрпорционално во период од пет години. Резидуалните вредности на нематеријалните средства и проценетиот век на употреба се прегледуваат на крајот на секоја година и ефектите од евентуалните промени се имплементираат како промени на сметководствени проценки со ефект во периодот на промена и идните периоди.

2.5 Обезвреднување на нефинансиските средства

Недвижностите, опремата и нематеријалните средства со дефиниран век на употреба, се проверуваат од можни оштетувања секогаш кога одредени настани или промени укажуваат дека евидентираниот износ на средствата не може да се надомести. Секогаш кога евидентираниот износ на средствата го надминува нивниот надоместлив износ, се признава загуба од обезвреднување во извештајот за сеопфатна добивка. Надоместливиот износ претставува повисокиот износ помеѓу нето продажната цена и употребната вредност на средствата. Нето продажната цена е износ кој се добива од продажба на средство во трансакција помеѓу добро известени субјекти, додека употребната вредност е сегашната вредност на проценетите идни парични приливи кои се очекува да произлезат од континуираната употреба на средствата и од нивното отуѓување на крајот од употребниот век. Надоместливите износи се проценуваат за посебни средства или, доколку тоа не е можно, за целата група на средства која генерира готовина.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.6 Залихи

Залихите се евидентирани по пониската помеѓу набавната односно цената на чинење и нето продажната вредност. Нето продажната вредност претставува продажна вредност во секојдневниот тек на работата, намалена за трошоците за комплетирање, маркетинг и дистрибуција. Трошокот на материјалите и резервните делови се утврдува користејќи ја методата на пондериран просек и вклучува трошоци направени за нивна набавка, достава до постоечката локација и состојба на употреба.

2.7 Финансиски средства

Класификација

Друштвото ги класификува финансиските средства како: кредити и побарувања, средства коишто се чуваат до доспевање, средства расположливи за продажба и финансиски средства по објективната вредност низ билансот на успех. Друштвото ја одредува класификацијата на финансиските средства при почетното признавање. Со состојба на 31 декември 2023 и 2022 година, Друштвото ги класифицира своите финансиски средства во кредити и побарувања.

Мерење при почетно признавање

Сите финансиски средства, освен оние коишто се мерат по објективната вредност низ билансот на успех, почетно се признаваат според нивната набавна цена, односно објективната вредност на дадените средства во моментот на нивното стекнување, вклучувајќи ги и трошоците за набавка.

Последователно мерење на финансиските средства

а) Кредити и побарувања

Кредитите и побарувањата се не-деривативни финансиски средства со фиксни или детерминирани плаќања кои не котираат на активен пазар. Тие се вклучени во тековните средства, освен за оние кои доспеваат во период подолг од 12 месеци од датумот на извештајот за финансиска состојба. Кредитите и побарувањата на Друштвото се состојат од побарувања од купувачи, останати побарувања како и парични средства и еквиваленти.

Кредитите и побарувањата се измерени според амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна камата.

б) Вложувања во хартии од вредност кои се чуваат до доспевање

Сите вложувања кои се чуваат до доспевање се признаваат според амортизирана набавна вредност користејќи ја методата на ефективна каматна стапка. Добивка или загуба се признава во билансот на успех кога финансиското средство се депризнава или е оштетено, како и преку процесот на амортизација. Доколку Друштвото продаде или прекласификува значителен износ од средствата што се чуваат до достасување пред датумот на достасување, во тој случај класификацијата на целата категорија ќе се доведе во прашање и ќе се прекласификува како категорија расположливи за продажба. Со состојба на 31 декември 2023 и 2022 година Друштвото нема класификувано финансиски средства како вложувања кои се чуваат до доспевање.

в) Вложувања во хартии од вредност кои се расположливи за продажба

Вложувањата во хартиите од вредност расположливи за продажба се вложувања за кои Друштвото има намера да ги држи на неодредено време, но може да се продадат заради подобрување на ликвидноста, промени на каматни стапки, курс или цена на инструментот.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Финансиски средства (продолжува)

Финансиските вложувања расположливи за продажба се мерат според нивната објективна вредност на датумот на вреднување и известување, која е нивната последна цена за вложувањата за кои што постои активен пазар. Загуби заради обезвреднување се утврдуваат со поединечна проценка на финансиската состојба на издавачот на хартиите од вредност.

Приходот од камата се признава во билансот на успех со употреба на методот на ефективна камата. Приходот од дивиденда се признава кога на Друштвото ќе му биде утврдено правото на дивиденда. Добивките или загубите од курсни разлики на должничките инструменти расположливи за продажба се признаваат во билансот на успех.

Останатите промени во објективната вредност се евидентираат директно во капиталот се додека вложувањата не се продадат или обезвреднат, при што кумулативните добивки или загуби од капиталот се признаваат во билансот на успех.

Со состојба на 31 декември 2023 и 2022 година Друштвото нема класификувано финансиски средства како вложувања расположливи за продажба.

е) Вложувања во хартии од вредност за тргување

Вложувањата во хартии од вредност за тргување се вложувања за кои Друштвото има намера да ги држи определено време и да ги продаде кога за тоа ќе се создадат поволни услови. Финансиските вложувања за тргување се мерат според нивната објективна вредност на датумот на вреднување и известување.

Остварените добивки и загуби, како и неостварените добивки и загуби кои произлегуваат од промена на објективната вредност на финансиските средства кои се чуваат за тргување се вклучуваат во извештајот за сеопфатна добивка во периодот во кој настануваат.

Со состојба на 31 декември 2023 и 2022 година Друштвото нема класификувано финансиски средства како вложувања за тргување.

Депризнавање на финансиските средства

Финансиските средства престануваат да се признаваат по истекот на правата за примање на паричните текови од финансиските средства или по нивното пренесување, а Друштвото ги пренело значително сите ризици и користи од сопственоста.

Нетирање

Финансиските средства и обврски се нетираат и нето износот се прикажува во билансот на состојба само кога Друштвото има законско право да ги нетира признаените износи и има намера да ги порамни трансакциите на нето основа или да ги реализира плаќањата истовремено.

Приходите и расходите се нетираат и нето износот се прикажува во билансот на успех само доколку тоа е дозволено со стандардите, или за одредени добивки и загуби кои што произлегуваат од групи на слични трансакции, како што се активностите за тргување.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.8 Побарувања од купувачи и останати побарувања

Побарувања од купувачите претставуваат износи од купувачи за продадени стоки или извршени услуги во нормалниот тек на работењето. Доколку наплатата на побарувањата се очекува за една или помалку од една година (или во временска рамка на еден оперативен циклус доколку е подолг), побарувањата се класифицирани како тековни средства. Доколку не го исполнуваат наведениот услов, истите се класифицираат како не-тековни побарувања.

Побарувањата од купувачи иницијално се признаваат по нивната објективна вредност и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка, нето од резервирањето поради обезвреднување.

Резервирање поради оштетување се пресметува кога постои објективен доказ дека Друштвото нема да може да ги наплати сите доспеани побарувања според нивните оригинални услови на плаќање. Значителни финансиски потешкотии на должникот, веројатноста за стечај или финансиско реорганизирање како и пролонгирање или неможност за плаќање претставуваат индикатори дека побарувањата од купувачи се оштетени.

Износот на резервирањето претставува разлика помеѓу евидентираните износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка на финансиското средство. Средствата со краткорочно доспевање не се дисконтираат. Евидентираните износ на средството се признаваат на поврзаните загуби преку сметка за резервирање поради обезвреднување, со истовремено признавање на соодветниот расход поради обезвреднување во тековниот Извештај за сеопфатната добивка. Во случај на ненаплатливост на побарувањето истото се отпишува наспроти неговото резервирање. Последователната наплата на претходно отпишаните износи се признава како тековна добивка во извештајот за сеопфатната добивка.

2.9 Парични средства и еквиваленти

Паричните средства и еквиваленти вклучуваат готовина во благајна, депозити по видување во банки и други краткорочни високоликвидни вложувања со оригинален рок на доспевање до три месеци .

2.10 Обезвреднување на финансиски средства

Средства евидентирани по амортизирана набавна вредност

На секој датум на Извештајот за финансиската состојба, Друштвото проценува дали постои објективен доказ за обезвреднување на едно финансиско средство или група на финансиски средства. Финансиското средство или групата на финансиски средства, се оштетени, и загуба поради обезвреднување се евидентира само ако постои објективен доказ за обезвреднување како резултат на еден или повеќе настани кои се случиле по првичното признавање на средствата и дека настанот има влијание на очекуваните идни парични текови на финансиското средство или групата на финансиски средства кои можат веродостојно да се проценат.

Како докази за обезвреднување може да се земат индикациите дека должникот или групата должници имаат значајни финансиски тешкотии, доцнење при исплата на главница и камата, веројатност дека ќе влезат во стечај или друга реорганизација, и каде што постојат видливи индикации за намалување на идните парични текови како што се промените во економските услови кои кореспондираат со загубата.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Обезвреднување на финансиски средства (продолжува)

За категоријата кредити и побарувања износот на загубата поради обезвреднување претставува разлика помеѓу евидентируваниот износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка на финансиското средство. Евидентируваниот износ на средството се намалува и износот на загубата истовремено се признава во Извештајот на сеопфатна добивка. Доколку кредитот или средството кое се чува до доспевање е со променлива каматна стапка, тековната ефективна каматна стапка утврдена според договорот претставува стапката на мерење на било која загуба од обезвреднување. На пример, Друштвото може да го измери обезвреднувањето на средството врз основа на објективната вредност на инструментот, користејќи пазарна цена.

Доколку во некој последователен период износот на обезвреднувањето се намали и тоа намалување може објективно да се поврзе со настан кој настанал после признавањето на обезвреднувањето (како на пример подобрување на кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција во Извештајот на сеопфатна добивка.

2.11 Капитал, резерви и нераспределена добивка

(а) Основна главнина

Основната главнина ја претставува објективната вредност на монетарните и немонетарните средства доделени од страна на основачот на датумот на почетниот биланс на Друштвото како и последователни зголемувања на капиталот преку распределба на задржани добивки.

(б) Нераспределени добивки / акумулирани загуби

Нераспределените добивки / акумулираните загуби ги вклучуваат реализираните добивки/загуби од тековниот и претходните периоди.

(в) Дисконт на емитирани акции

Со состојба на 1 јануари 2011 година, основната главнина регистрирана во Централниот Регистар на Република Северна Македонија изнесуваше 1,153,990 илјади денари, додека истата во сметководствената евиденција на Друштвото изнесуваше 765,849 илјади денари. Во текот на 2011 година, со цел да се изврши усогласување на износот на главнината во сметководствената евиденција на Друштвото со регистрираниот износ во Централен Регистар на Република Северна Македонија, Друштвото изврши зголемување на износот на главнината во својата сметководствена евиденција и истовремено евидентирајќи дисконт на емитирани акции во износ од 388,141 илјади денари.

(г) Резерви

Резервите, кои се состојат од законски и резерви за инвестициски активности, се создадени во текот на периодите по пат на распределба на акумулираните добивки врз основа на законска регулатива и одлуките на раководството и акционерите на Друштвото. Согласно со законската регулатива резервите може да се користат за покривање на загубите, за купување на сопствени акции и исплата на дивиденди.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.12 Финансиски обврски

Финансиските обврски се класифицираат во согласност со содржината на договорниот аранжман.

Сите финансиски обврски на Друштвото на датумот на известување се класифицираат во категоријата финансиски обврски по амортизациона набавна вредност и се состојат од позајмици, обврски спрема добавувачи и останати обврски.

Обврски спрема добавувачи

Обврските кон добавувачи се обврски за плаќање за стоки или услуги кои се стекнати во нормалниот тек на работењето. Обврските се евидентираат како тековни доколку плаќањето на истите се изврши во рок една година или помалку од една година (или во временска рамка на еден оперативен циклус доколку е подолг). Доколку не го исполнуваат наведениот услов, истите се класифицираат како не-тековни обврски.

Обврските спрема добавувачи се евидентирани по нивната објективна вредност и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка. Обврските кон добавувачи се депризнаваат во моментот кога се измерени, откажани или истечени.

Останати обврски

Останатите обврски се евидентирани по нивната објективна вредност и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка. Останатите обврски се депризнаваат во моментот кога се измерени, откажани или истечени.

Позајмици

Позајмиците иницијално се евидентирани според нивната објективна вредност, намалена за трошоците на трансакцијата. Последователно, позајмиците се евидентираат според нивната амортизирана набавна вредност; разликите помеѓу примањата (намалени за трошоците на трансакцијата) и надоместливиот износ се признаваат во Извештајот за сеопфатната добивка за времетраењето на позајмиците, користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Позајмиците се класифицирани како тековни обврски освен доколку Друштвото има безусловно право за подмирување на обврската за најмалку 12 месеци од датумот на извештајот за финансиска состојба.

2.13 Донации

Донациите се евидентираат како приход систематски во текот на употребниот век на средствата. Добиените донации се третираат како разграничен приход во придружните финансиски извештаи. Приходите од донациите се признаваат во тековните добивки и загуби како останати оперативни приходи.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.14 Данок од добивка

Данокот на добивка за известувачкиот период претставува збир на тековниот и одложениот данок на добивка.

Тековен данок на добивка

Основа за пресметка и плаќање на тековниот данок на добивка по стапка од 10% претставува добивката пред оданочување утврдена во Извештајот за сеопфатна добивка, коригирана за одредени помалку искажани приходи и непризнаени трошоци за даночни цели, даночниот кредит како и други даночни ослободувања. Правните субјекти можат да ги употребат даночните загуби утврдени во тековниот период било за надомест на платениот данок во рамки на одреден период за надомест или пак за намалување или елиминирање на даночната обврска за наредните периоди.

Одложен данок на добивка

Одложениот даночен расход се евидентира во целост, користејќи ја методата на обврска, за времените разлики кои се јавуваат помеѓу даночната основа на средствата и обврските и износите по кои истите се евидентирани за целите на финансиското известување. При утврдување на одложениот даночен расход се користат тековните важечки даночни стапки.

Одложениот даночен расход се задолжува или одобрува во Извештајот за сеопфатната добивка, освен доколку се однесува на ставки кои директно го задолжуваат или одобруваат капиталот, во кој случај одложениот данок се евидентира исто така во капиталот. Одложените даночни средства се признаваат во обем во кој постои веројатност за искористување на времените разлики наспроти идната расположлива оданочива добивка. Со состојба на 31 декември 2023 и 2022 година, Друштвото нема евидентирано одложени даночни средства или обврски, бидејќи не постојат временски разлики на овие датуми.

2.15 Надомести за користи на вработените

Придонеси за пензиско осигурување

Друштвото има пензиски планови согласно домашната регулатива за социјално осигурување според која плаќа придонеси за пензиско осигурување на своите вработени. Придонесите, врз основа на платите, се плаќаат во првиот и вториот пензиски столб кои се одговорни за исплата на пензиите. Не постојат дополнителни обврски во врска со овие пензиски планови.

Краткорочни користи за вработените

Краткорочните користи за вработените се мерат на недисконтирана основа и се признаваат кога соодветната услуга ќе се добие. Друштвото признава обврска и расход за износот кој што се очекува да биде исплатен како краткорочен бонус во пари или како удел во добивката и доколку Друштвото има сегашна правна или изведена обврска да врши такви исплати како резултат на услуги дадени во минатиот период и доколку обврската може да се процени веродостојно.

Долгорочни користи на вработените

Друштвото врши исплата на јубилејни награди за секои десет години непрекинат стаж во претпријатието во износ од една просечна републичка нето плата. Понатаму, Друштвото, согласно соодветните домашни законски одредби, исплаќа на вработените посебна минимална сума при пензионирањето (отпремнина) во износ еднаков на двомесечна просечна плата. Друштвото има извршено резервирање за пресметан посебен минимален износ за пензионирање на вработените на датумот на Извештајот за финансиската состојба.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.16 Данок на додадена вредност

Приходите, трошоците и средствата се признаваат намалени за износот на данокот на додадена вредност, освен:

- Кога данокот на додадена вредност од набавка на средства или услуги не е надоместив од даночната власт, во кој случај данокот на додадена вредност се признава како дел од трошоците за стекнување на средството или како дел од трошокот каде што е соодветно; и
- Побарувања и обврски кои се искажани со вклучен износ на данокот на додадена вредност.

Нето износот на данокот на додадена вредност кој се надоместува од, или се плаќа на даночните органи се вклучува како дел од побарувањата или обврските во Извештајот за финансиската состојба.

2.17 Резервирања

Резервирање се признава кога Друштвото има тековна обврска како резултат на настан од минатото и постои веројатност дека ќе биде потребен одлив на средства кои вклучуваат економски користи за подмирување на обврската, а воедно ќе биде направена веродостојна проценка на износот на обврската. Резервирањата се проверуваат на секој датум на извештајот за финансиската состојба и се корегираат со цел да се рефлектира најдобрата тековна проценка. Кога ефектот на временската вредност на парите е материјален, износот на резервирањето претставува сегашна вредност на трошоците кои се очекува да се појават за подмирување на обврската. Резервирања не се признаваат за идни загуби од работење.

2.18 Признавање на приходите и расходите

Приходите се состојат од приходи од извршени услуги и се прикажани во Белешка 16. Приходите се мерат според објективната вредност на примениот надомест, односно надоместот што треба да се прими за обезбедените услуги, нето од данокот на додадена вредност и евентуално одобрените продажни попусти.

Приходите се признаваат кога износот на приходот може веродостојно да се измери, постои веројатност за прилив на идни економски користи поврзани со трансакцијата, настанатите трошоци или трошоците кои ќе настанат можат веродостојно да се измерат и кога критериумите за признавање на секоја поделна категорија на приходи се задоволени. Приходите се признаваат како што следи:

Приход од обезбедување на услуги

Приходот од обезбедување на услуги се евидентира според степенот на завршување кога истиот може со сигурност да биде измерен. Степенот на завршување се одредува врз основа на проверка на извршената работа. Приходите од услуги обелоденети во Белешка 16, се признаваат како што следи:

- *Приходи од прелети*

Република Северна Македонија е земја членка на Еуроконтрол, која како и другите 38 членки ја ратификувале Мултилатералната спогодба за надоместоци од прелети како и ЕУ регулативата 1794/2006, за заеднички систем за определување и наплата за надоместоците за прелети и користење на службите на Еуроконтрол според која Еуроконтрол ги пресметува и наплатува услугите од авиокомпаниите.

Приходи од прелети се признаваат врз врз основа на месечни податоци и извештаи кои Еуроконтрол ги доставува до Секторот за финансиски работи на Друштвото, врз основа на Мултилатералната спогодба.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Признавање на приходи и расходи (продолжува)

Согласно Одлука од Влада за начинот на определување на висината на надоместокот за користење на услуги на воздухопловна навигација, начинот на наплатата и ослободување од плаќање на надоместокот како и висината и начинот на определување на делот од надоместокот за користење на услугите на воздухопловна навигација (Службен весник бр. 194/19) и Договор помеѓу Друштвото и Агенција за цивилно воздухопловство на Република Северна Македонија, приходи од прелети се распределуваат на сооднос 83.2% за Друштвото и 16.8% за Агенцијата за цивилно воздухопловство, на месечно ниво.

• *Приходи од терминални услуги*

Приходите од терминални услуги (слетување, контрола на летање, осветлување) се признаваат врз врз основа на месечни податоци и извештаи кои Еуроконтрол ги доставува до Секторот за финансиски работи на Друштвото, врз основа на Договор за терминални услуги склучен помеѓу Друштвото и Еуроконтрол од 25 август 2016 година.

• *Приходи од останати услуги*

Приходите од останати услуги се однесуваат на воздушни комуникациски услуги (радио опрема и радар), врз основа на склучени Договори со Hungaro Control Magyar.

Приход од наемнини

Приходот од наемнини, намален за евентуано признаените дисконти, се евидентира во периодот на настанување во согласност со договорот.

Финансиски приходи и трошоци

Финансиските приходи се признаваат на временска основа која го одразува ефективниот принос на средствата.

Финансиските трошоци се состојат од трошоци за камата на обврските по позајмици и трошоци за камата на задоцнети плаќања. Трошоците за позајмици се признаваат во добивки или загуби со користење на методот на ефективна камата.

Расходи од деловното работење

Расходите од деловното работење се признаваат во моментот на искористувањето на услугите односно во периодот на нивното настанување.

2.19 *Неизвесни обврски и неизвесни средства*

Не се евидентирани неизвесни обврски во финансиските извештаи. Тие се објавуваат доколку постои веројатност за одлив на средства кои вклучуваат економски користи. Исто така, не се евидентирани неизвесни средства во посебните финансиски извештаи, туку тие се објавуваат кога постои веројатност за прилив на економски користи.

Износот на неизвесна загуба се евидентира како резервирања доколку е веројатно дека идните настани ќе потврдат постоење на обврска на датумот на извештајот за финансиската состојба и кога може да се направи разумна проценка на износот на загубата.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.20 Трансакции со поврзани субјекти

Поврзани субјекти се оние каде едниот субјект го контролира другиот субјект или има значајно влијание во донесувањето на финансиските и деловните одлуки на другиот субјект. Друштвото нема поврзани субјекти поради што трансакции со поврзани субјекти не се објавени во овие финансиски извештаи.

2.21 Известување по сегменти

Деловен сегмент претставува група на средства и деловни активности за обезбедување на производи и услуги, кои се подложни на ризици различни од оние кај други деловни сегменти. Географскиот сегмент пак обезбедува производи и услуги во рамки на одредено економско опкружување подложно на ризици различни од оние кај другите географски сегменти. Друштвото извршува една оперативна активност - дава услуги на воздухопловна навигација на територијата на Република Северна Македонија поради што Друштвото во финансиските извештаи не обелоденува информации поврзани со одделни оперативни сегменти и географски региони.

2.22 Настани по датумот на известување

Настаните по датумот на известување кои обезбедуваат дополнителни информации во врска со состојбата на Друштвото на денот на Извештајот за финансиска состојба (настани за кои може да се врши корегирање) се рефлектирани во финансиските извештаи. Настаните по датумот на известување за кои не може да се врши корегирање се прикажуваат во белешките во случај кога се материјално значајни.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)

3 Управување со финансиски ризици**3.1 Фактори на финансиски ризици**

Деловните активности на Друштвото се изложени на различни финансиски ризици, вклучувајќи кредитен ризик, како и ризици поврзани со ефектите од промените во девизните курсеви и каматните стапки. Управувањето со ризици на Друштвото се фокусира на непредвидливоста на пазарите и се стреми кон минимизирање на потенцијалните негативни ефекти врз успешноста на деловното работење на Друштвото.

Управувањето со ризици на Друштвото го врши Управниот Одбор врз основа на претходно одобрени писмени политики и процедури кои го опфаќаат целокупното управување со ризици, како и специфичните подрачја, како што се ризикот од курсни разлики, ризикот од каматни стапки, кредитен ризик, употребата на вложувањата и пласманот на вишокот ликвидни средства.

3.2 Пазарни ризици*Ризик од курсни разлики*

Друштвото има деловни активности со надворешни деловни партнери, и е изложено на ризик од курсни разлики кој се јавува од изложеноста кон различни валути, посебно во однос на Еврото. Друштвото не користи инструменти за обезбедување од ризик од курсни разлики. Раководството на Друштвото е одговорно за одржување на соодветна нето позиција за секоја валута поединечно, како и вкупно за сите валути.

Сметководствената вредност на монетарните средства и обврски на Друштвото деноминирани во валути е како што следи:

Во илјади денари		2023	
	ЕУР	УСД	
Средства			
Побарувања од купувачи	223,288		-
Парични средства и еквиваленти	739,991		4
	963,279		4
Обврски			
Позајмици и камати	251,979		-
Обврски кон добавувачи	7,679		-
	259,658		-
		2022	
	ЕУР	УСД	
Средства			
Побарувања од купувачи	213,940		-
Парични средства и еквиваленти	467,679		3
	681,619		3
Обврски			
Позајмици и камати	206,865		-
Обврски кон добавувачи	31,852		-
	238,717		-

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Пазарни ризици (продолжува)

Анализата на сензитивноста ги вклучува единствено монетарните ставки деноминирани во ЕУР на крајот на годината како валута на која Друштвото има значајна изложеност, при што се врши корекција на нивната вредност при промена на курсот на денарот во однос на ЕУР за 1%. Негативен износ погоре означува намалување на добивката или останатиот капитал, кој што се јавува во случај ако денарот ја зголеми својата вредност во однос на ЕУР за 1%. При намалување на вредноста на денарот во однос на ЕУР за 1%, ефектот врз добивката или останатиот капитал е еднаков, но со обратен предзнак, како што е прикажано во табелата подолу (во илјади денари).

Анализа на сензитивноста на странски валути

Во илјади денари		Нето износ		2023
ЕУР	1%	703,621	7,036	(7,036)
Добивка/ (загуба)		703,621	7,036	(7,036)
		Нето износ		2022
ЕУР	1%	442,902	4,429	(4,429)
Добивка/ (загуба)		442,902	4,429	(4,429)

Ризик од каматни стапки врз готовинските текови и објективната вредност

Ризик од каматни стапки претставува ризик дека објективната вредност или идните парични текови на финансиските инструменти ќе имаат промени поради промени во вредноста на пазарните каматни стапки. Друштвото е изложено на ризици поради промени на пазарните каматни стапки најмногу поради долгорочните обврски на Друштвото по основ на долг со променливи каматни стапки. Раководството на Друштвото е во најголема мера одговорно за дневно следење на состојбата на ризикот од нето каматни стапки и одредува лимити за намалување на потенцијалот од каматна неусогласеност.

Следната табела ја прикажува изложеноста на Друштвото на ризици од промена на каматни стапки:

	Во илјади денари	
	2023	2022
Финансиски средства		
<i>Некаматносни:</i>		
Побарувања од купувачи	2,527	2,837
Побарувања од вработени	240	322
Парични средства и еквиваленти	754,276	484,760
<i>Каматносни (со фиксна каматна стапка):</i>		
Побарувања од купувачи	181,301	171,968
Вкупно	938,344	659,887
Финансиски обврски		
<i>Некаматносни:</i>		
Обврски кон добавувачи	17,712	52,228
Обврски спрема вработени	44,315	40,174
Обврски за камати	162	1,066
<i>Каматносни (со променлива каматна стапка):</i>		
Позајмици	251,817	205,799
Вкупно	314,006	299,267

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Пазарни ризици (продолжува)

Анализа на сензитивноста на каматните стапки

31 декември 2023	Нето износ 000 МКД	2% 000 МКД	-2% 000 МКД
Со променлива каматна стапка	(251,817)	(5,036)	5,036
31 декември 2022	Нето износ 000 МКД	2% 000 МКД	-2% 000 МКД
Со променлива каматна стапка	(205,799)	(4,116)	4,116

Позитивниот односно негативниот износ означува зголемување/намалување на добивката или останатиот капитал, кој што се јавува во случај доколку каматните стапки би биле повисоки/пониски за 2 п.п.

3.3 Кредитен ризик

Кредитниот ризик претставува загуба која би била признаена на датумот на известување доколку договорната страна не ја изврши својата обврска во целост согласно одредбите од договорот. Друштвото има политики кои го ограничуваат износот на кредитната изложеност на неговите клиенти.

Максималната изложеност на Друштвото на кредитен ризик е претставена со евидентирираниот износ на секое финансиско средство во извештајот за финансиска состојба, како што следи:

	2023 000 МКД	2022 000 МКД
Класи на финансиски средства – евидентирана вредност		
Кредити и побарувања		
Побарувања од купувачи, нето	183,828	174,805
Побарувања од вработени	240	322
Парични средства и еквиваленти	754,276	484,760
	938,344	659,887

Кредитниот ризик за паричните средства и еквиваленти е материјално незначаен затоа што средствата се депонирани во реномирани банки со висок кредитен рејтинг.

Старосната структура и квалитетот на побарувањата од купувачи и останатите побарувања е обелоденета во Белешка 9.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

3.4 Ликвидносен ризик

Претпазливо управување со ликвидносниот ризик имплицира одржување на доволно парични средства и ликвидни хартии од вредност, потоа расположливост на извори на средства преку соодветно обезбедување на кредити и можност за навремена наплата на износите на побарувањата од купувачи во рамките на договорените услови. Како резултат на динамичниот карактер на дејноста на Друштвото, Раководството настојува да обезбеди флексибилни извори на средства преку расположливи кредитни линии. Табелите во продолжение ја прикажуваат преостанатата договорена доспеаност на финансиските обврски на Друштвото. Табелите се подготвени врз основа на недисконтираните готовински текови на финансиските обврски.

31 декември 2023	Во илјади денари				
	До 1 година	1-2 години	2-5 години	Над 5 години	Вкупно
Позајмици	40,289	40,289	120,867	50,372	251,817
Обврски за камата	162	-	-	-	162
Обврски кон вработени	44,315	-	-	-	44,315
Обврски кон добавувачи	17,712	-	-	-	17,712
	102,478	40,289	120,867	50,372	314,006

31 декември 2022	Во илјади денари				
	До 1 година	1-2 години	2-5 години	Над 5 години	Вкупно
Позајмици	22,050	58,798	88,197	36,745	205,790
Обврски за камата	1,066	-	-	-	1,066
Обврски кон вработени	40,174	-	-	-	40,174
Обврски кон добавувачи	52,228	-	-	-	52,228
	115,518	58,798	88,197	36,745	299,267

3.5 Ризик при управување со капитал

Целите на Друштвото при управување со капиталот се овозможување на Друштвото да продолжи со понатамошна континуирана работа со цел да обезбеди приход за акционерите и бенефиции за други заинтересирани лица, како и да одржи оптимална структура на капиталот со цел намалување на трошокот на капиталот.

Со цел да ја одржи или прилагоди структурата на својот капитал, Друштвото може да изврши корекција на износот на дивиденди исплатени на акционерите, да врати капитал на акционерите, да издаде нови акции или да продаде средства.

Показател на задолженост

Структурата на изворите на финансирање на Друштвото се состои од обврски, кои ги вклучуваат позајмиците со камата, пари и парични еквиваленти и главнина, која се состои од уплатен капитал, резерви и нераспределена добивка/загуба.

Раководството ја анализира структурата на изворите на финансирање на годишна основа како однос на нето обврските по позајмици во однос со вкупниот капитал. Нето обврските по позајмици се пресметани како вкупни обврски по позајмици намалени за износот на паричните средства и паричните еквиваленти.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Ризик при управување со капитал (продолжува)

Показателот на задолженоста е прикажан како што следи:

	2023	2022
Позајмици и камати	251,979	206,865
Парични средства и еквиваленти	(754,276)	(484,760)
Нето (средства) / обврски	(502,297)	(277,895)
Капитал	1,290,605	1,034,076
	н/п	н/п

3.6 Утврдување на објективната вредност

Објективна вредност претставува вредност за која едно средство може да биде заменето или некоја обврска подмирена под нормални комерцијални услови. Објективната вредност се одредува врз основа на претпоставка на раководството, зависно од видот на средството или обврската.

3.6.1 Финансиски инструменти евидентирани по објективна вредност

Финансиските средства измерени според објективната вредност во извештајот за финансиска состојба се прикажуваат во согласност со хиерархијата на објективната вредност која ги групира финансиските средства и обврски во три нивоа кои се базираат на значајноста на влезните податоци користени при мерењето на објективната вредност на финансиските средства. Хиерархијата според објективната вредност е одредена како што следи:

- Ниво 1: котираны цени (некорегирани) на активните пазари за идентични средства или обврски;
- Ниво 2: останати влезни податоци, покрај котираните цени, вклучени во Ниво 1 кои се достапни за набљудување за средството или обврската, или директно (т.е. како цени) или индиректно (т.е. изведени од цени); и
- Ниво 3: влезни податоци за средството или обврската кои не се базираат на податоци достапни за набљудување од пазарот.

Со состојба на 31 декември 2023 и 2022 година, Друштвото нема финансиски средства и обврски презентирани по објективна вредност кои се класифицирани во било која категорија погоре.

3.6.2 Објективна вредност на финансиски средства кои не се презентирани по објективна вредност во извештајот за финансиска состојба

Објективните вредности на оние финансиски средства и обврски кои во Извештајот за финансиска состојба не се евидентирани според објективна вредност се прикажани во табелата подолу (во илјади денари):

	Евидентирана вредност 2023	Евидентирана вредност 2022	Објективна вредност 2023	Објективна вредност 2022
Средства				
Побарувања од купувачи, нето	183,828	174,805	183,828	174,805
Побарувања од вработени	240	322	240	322
Парични средства и еквиваленти	754,276	484,760	754,276	484,760
Вкупни средства	938,344	659,887	938,344	659,887
Обврски				
Позајмици	251,817	205,799	251,817	205,799
Обврски по камата	162	1,066	162	1,066
Обврски кон добавувачи	17,712	52,228	17,712	52,228
Обврски спрема вработените	44,315	40,174	44,315	40,174
Вкупни обврски	314,006	299,267	314,006	299,267

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Утврдување на објективната вредност (продолжува)
Објективна вредност на финансиски средства кои не се презентирани по објективна вредност во извештајот за финансиска состојба (продолжува)

Кредити и побарувања

Кредитите и побарувањата се евидентираат по амортизирана набавна вредност намалена за резервирање поради обезвреднување. Нивната објективна вредност соодветствува на евидентираната вредност поради нивното краткорочно доспевање.

Парични средства

Објективната вредност на монетарните средства што вклучуваат парични средства и еквиваленти се смета дека е приближна на нивната сметководствена вредност поради тоа што се со доспеаност помала од 3 месеци.

Обврски спрема добавувачи и обврски по позајмици

Сметководствената вредност на обврските спрема добавувачите соодветствува на нивната објективна вредност поради нивното краткорочно доспевање. Сметководствената вредност на обврските по позајмици соодветствува на нивната објективна вредност поради прилагодувањата на каматните стапки кон пазарните стапки за слични инструменти.

4 Значајни сметководствени проценки

При примената на сметководствените политики на Друштвото, опишани во Белешка 2 кон овие финансиски извештаи, од Раководството на Друштвото се бара да врши проценки и прави претпоставки за евидентираните износи на средствата и обврските кои не се јасно воочливи од нивните извори на евидентирање. Проценките и придружните претпоставки се засноваат на минати искуства и други фактори, за кои се смета дека се релевантни. При тоа, фактичките резултати може да отстапуваат од таквите проценки.

Проценките и главните претпоставки се проверуваат тековно. Ревидираните сметководствени проценки се признаваат во периодот во кој истите се ревидирани доколку таквото ревидирање влијае само за или во тој период, како и за идни периоди, доколку ревидирањата влијаат за тековниот и идните периоди.

Несигурност во проценките

Обезвреднување кај нефинансиски средства

Загуби од обезвреднување се признаваат во износ за кој евидентираната вредност на средството или единицата што генерира готовина го надминува надоместливиот износ. При утврдување на надоместливиот износ, Раководството ги проценува очекуваните цени, готовинските текови од секоја единица што генерира готовина и утврдува соодветна каматна стапка при пресметка на сегашната вредност на тие готовински текови.

Обезвреднување кај финансиски средства

Обезвреднување на побарувања од купувачи и останати побарувања

Друштвото пресметува обезвреднување за побарувања од купувачи и останати побарувања врз основа на проценка на загуби кои резултираат од неможноста купувачите да ги подмират своите обврски. При проценка на соодветноста на загубата поради обезвреднување за побарувањата од купувачи и останатите побарувања, проценката се темели врз доспевањето на салдото на сметката за побарувања и минатото искуство на отписи, кредитоспособноста на клиентите и промените во условите за плаќање за клиентите. Ова подразбира правење претпоставки за идните однесувања на клиентите, како и за идните приливи на парични средства. Доколку финансиските услови на клиентите се влошат, реалните отписи на тековно постоечките побарувања може да бидат повисоки од очекуваното, и може да го надминат нивото на загубите поради оштетување кои се досега признати.

Употребен век на средствата што се амортизираат

Раководството врши проверка на употребниот век на средствата што се амортизираат на 31 декември 2023 година. Раководството проценува дека утврдениот употребен век на средствата ја претставува очекуваната употребливост (корисност) на средствата. Евидентираните вредности на овие средства се анализирани во Белешка 5 и 6. Фактичките резултати, сепак, може да се разликуваат поради технолошката застареност.

Залихи

Залихи се евидентираат по пониската помеѓу набавната вредност (цена на чинење) и нето реализационата вредност. При проценката на нето реализационата вредност Раководството ги зема предвид објективните докази / податоци кои се на располагање во периодот кога се правени проценките.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)

Значајни сметководствени проценки (продолжува)

Влијанието на глобалната политичка економска и енергетска криза

Раководството на Друштвото направи целосна проценка на влијанието на глобална политичка – економска и енергетска криза врз подготовката и презентацијата на овие финансиски извештаи, земајќи ги во предвид следниве фактори: тековна и очекувана профитабилност, можност за продолжување со обезбедување услуги и обезвреднување на средствата. Раководството на Друштвото изврши дополнителна проценка на соодветноста на сметководствените политики, процените и претпоставките кои беа користени во текот на 2023 година и нивното влијание врз можното обезвреднување на средствата и финансиската позиција, понатаму паричните текови и резултатот од работењето на Друштвото. Извршените проценки не укажуваат на постоење материјално значајна несигурност во способноста на Друштвото да продолжи со своите деловни активности во иднина.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2023
(Сите износи се изразени во илјади денари, освен доколку не е поинаку наведено)

5 Недвижности и опрема

	Градежни објекти	Возила и опрема	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност				
На 01 јануари 2022 година	210,655	704,597	265,989	1,181,241
Набавки во текот на годината	1,491	43,808	112,587	157,886
Расходување	-	(393)	-	(393)
На 31 декември 2022 / 01 јануари 2023	212,146	748,012	378,576	1,338,734
Набавки во текот на годината	-	10,532	47,861	58,393
Пренос од инвестиции во тек	65,522	-	(65,522)	-
На 31 декември 2023	277,668	758,544	360,915	1,397,127
Акумулирана депрецијација				
На 01 јануари 2022 година	76,884	581,663	-	658,547
Расходување	-	(175)	-	(175)
Депрецијација за годината	5,724	27,402	-	33,126
На 31 декември 2022 / 01 јануари 2023	82,608	608,890	-	691,498
Депрецијација за годината	5,504	31,987	-	37,491
На 31 декември 2023	88,112	640,877	-	728,989
Сегашна сметководствена вредност				
На 31 декември 2022	129,538	139,122	378,576	647,236
На 31 декември 2023	189,556	117,667	360,915	668,138

Донации

Дел од вкупната опрема, чија нето евидентирана вредност на 31 декември 2023 година изнесува 6,590 илјади денари (2022: 8,395 илјади денари) претставува донација добиена од од повеќе домашни и странски правни субјекти. Повеќе детали се објавени во Белешката 13 во продолжение.

Инвестиции во тек

	2023	2022
АТМ опрема	199,353	184,282
Градежен објект – административни простории	-	65,522
Метео опрема	46,856	46,844
Моде с радар	27,519	26,667
Систем за паркирање	34,983	26,208
Адаптација на градежен простор К.О Мралино	12,606	12,574
ВЦС Систем	29,164	7,545
Земјиште	6,722	6,722
Оптички кабли	1,974	1,974
Модуларни УПС уреди	1,500	-
Електрични кабли	172	172
Реконструкција на постоечки објект и фотоволтаична централа над кровна конструкција	66	66
	360,915	378,576

Со состојба на 31 декември 2023 и 2022 година, Друштвото нема заложено недвижности и опрема како гаранција за позајмените средства од финансиските институции.

Во текот на 2023 година направен е технички прием и добиена употребна дозвола за Административната зграда, при што Друштвото изврши пренос од сметката на инвестиции во тек во градежни објекти во износ од 65,522 илјади денари. Со состојба на 31 декември 2023 година Друштвото е во постапка на добивање имотни листови за дел од своите недвижности чија нето евидентирана вредност изнесува 87,631 илјади денари.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2023
(Сите износи се изразени во илјади денари, освен доколку не е поинаку наведено)

6 Нематеријални средства

Капитализирани трошоци за стекнување лиценци

	Набавна вредност	Исправка на вредноста	Нето сегашна вредност
01 јануари 2022	41,882	(34,325)	7,557
Набавки во текот на годината	1,300	-	1,300
Депрецијација за годината	-	(1,981)	(1,981)
На 31 декември 2022 / 01 јануари 2023	43,182	(36,306)	6,876
Набавки во текот на годината	-	-	-
Депрецијација за годината	-	(2,118)	(2,118)
На 31 декември 2023	43,182	(38,424)	4,758

7 Финансиски инструменти по категории

Евидентираните вредности на финансиските средства и обврски на Друштвото признаени на датумот на известувањето за објавените периоди можат исто така да бидат категоризирани на следниов начин:

	2023	2022
Финансиски средства		
<i>Кредити и побарувања</i>		
Побарувања од купувачи, нето	183,828	174,805
Побарувања од вработени	240	322
Парични средства и еквиваленти	754,276	484,760
	938,344	659,887
Финансиски обврски		
<i>Останати финансиски обврски по амортизирана набавна вредност</i>		
Позајмици	251,817	205,799
Обврски по камата	162	1,066
Обврски кон добавувачи	17,712	52,228
Обврски спрема вработените	44,315	40,174
	314,006	299,267
8 Залихи		
	2023	2022
Резервни делови	10,210	11,925
Материјали	1,167	420
Ситен инвентар во употреба	102	42
Залиха на авто гуми	8	8
	11,487	12,395

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2023
(Сите износи се изразени во илјади денари, освен доколку не е поинаку наведено)

9 Побарувања од купувачи и останати побарувања

	2023	2022
Купувачи		
Во странство	223,288	213,940
Во земјата	123	9
	223,411	213,949
Намалено за: Исправка на вредноста на побарувања од купувачите	(39,583)	(39,144)
	183,828	174,805
Останати побарувања		
Однапред платени трош.за сертификати (бел. 1 и бел. 20)	-	10,180
Побарување за данок на додадена вредност	3,325	9,167
Однапред платени трошоци	4,869	6,352
Побарување од вработените	240	322
Побарувања по аванси	225	278
Побарувања по основ на грант-ЕБРД (Бел.17)	7,072	-
	15,731	26,299
	199,559	201,104

Во текот на 2022 година, Друштвото доби решение за продолжување на Уверението за работа за давање на услуги на воздухопловна навигација за период од 2 години сметано до 09.03.2024 година. Надоместокот е во износ од 20,359 илјади денари, и истите се евидентирани во 2022 година како однапред платени трошоци во износ од 10,180 илјади денари и износ од 10,180 илјади денари (2022: 10,180 илјади денари) признат во останати оперативни расходи (Белешка 1 и 20).

Старосната структура на побарувањата од купувачите е како што следи:

31 декември 2023 година	Домашни	Странски	Вкупно
Недоспеани	123	91,746	91,869
<i>Доспеани неоштетени</i>			
До 30 дена	-	65,225	65,225
Од 1 – 3 месеци	-	33,717	33,717
Од 3 – 6 месеци	-	4,360	4,360
Од 6 - 12 месеци	-	356	356
Над 1 година	-	27,884	27,884
	123	223,288	223,411
Намалено за резервирање поради оштетување	-	(39,583)	(39,583)
	123	183,705	183,828
31 декември 2022 година			
Недоспеани	9	79,151	79,160
<i>Доспеани неоштетени</i>			
До 30 дена	-	66,096	66,096
Од 1 – 3 месеци	-	32,028	32,028
Од 3 – 6 месеци	-	6,634	6,634
Од 6 - 12 месеци	-	1,084	1,084
Над 1 година	-	28,947	28,947
	9	213,940	213,949
Намалено за резервирање поради оштетување	-	(39,144)	(39,144)
	9	174,796	174,805

Побарувањата од купувачи во странство во најголем дел се однесуваат на побарувања од Еуроконтрол со 98,91% (2022: 98,67%). Согласно воспоставениот протокол за соработка, фактурирањето за реализацијата се врши на месечно ниво во наредниот месец од месецот кога е реализирана услугата. Наплатата на побарувањата се врши во месецот кој следи после месецот во кој е издадена фактура.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2023
(Сите износи се изразени во илјади денари, освен доколку не е поинаку наведено)

Побарувања од купувачи и останати побарувања (продолжува)

Промените во сметката на резервирање поради обезвреднување е како што следи:

	2023	2022
На 1 јануари	39,144	35,828
Резервирање поради обезвреднување (Бел.20)	5,839	6,141
Отпишани претходно целосно резервирани побарувања	(5,400)	(2,825)
На 31 декември	39,583	39,144

Во текот на 2023 година, Друштвото изврши отпис на целосно ненаплатливи побарувања, непосредно на товар на тековните расходи во износ од 12 илјади денари (Белешка 20) (2022: 3,736 илјади денари).

10 Парични средства и еквиваленти

	2023	2022
Девизна сметка	601,529	358,430
Денарска сметка	9,555	10,686
Останати парични средства-мастер картички	4,726	6,390
Девизна благајна	165	286
Денарска благајна	-	2
	615,975	375,794
Ограничени парични средства	138,301	108,966
	754,276	484,760

Согласно Известување добиено од ЕБРД, минималниот износ на ограничени парични средства за договорот склучен на 29 јули 2022 година е во износ од 138,301 илјади денари (2022: 108,966 илјади денари) со состојба на 31 декември 2023 година (Белешка 12).

За цели на подготовка на извештајот за парични текови, ограничените парични средства не се класифицираат како парични средства и еквиваленти.

11 Капитал

Основна главнина

Со состојба на 31 декември 2023 и 2022 година, основната главнина на Друштвото изнесува 1,552,034 илјади денари и истата е поделена на 1,552,034 акции, чија номинална вредност изнесува 1,000 денари по акција. Друштвото е во целосна сопственост на Владата на Република Северна Македонија.

Резерви

	Задолжителни резерви	Резерви за инвестициски активности	Вкупно
01 јануари 2022	-	-	-
Распоред на резерви	1,873	-	1,873
31 декември 2022	1,873	-	1,873
01 јануари 2023	1,873	-	1,873
Распоред на резерви	6,848	-	6,848
31 декември 2023	8,721	-	8,721

Во текот на 2023 година, со Одлука од Управен одбор, износот од 6,848 илјади денари се распределени во задолжителни резерви.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2023
(Сите износи се изразени во илјади денари, освен доколку не е поинаку наведено)

12 Позајмици

	2023	2022
Долгорочни позајмици со камата од домашни финансиски институции		
Комерцијална Банка АД (5,000,000 ЕУР, рок на доспевање 10.03.2030, каматна стапка 2,1%)	134,445	150,578
Намалено за тековна доспеаност	(21,510)	(16,133)
Долгорочен дел на долгорочните позајмици	112,935	135,445
Долгорочни позајмици со камата од странски финансиски институции		
Долгорочна позајмица од ЕБРД	117,372	55,221
Намалено за тековна доспеаност	(18,779)	(5,917)
Долгорочен дел на долгорочните позајмици	98,593	49,304
Обврски по камата	162	1,066
Тековна доспеаност на долгорочните позајмици	40,289	22,050
Краткорочни позајмици и тековна доспеаност	40,451	23,116
	251,979	206,865

На 24 септември 2013 година Друштвото потпиша договор со ЕБРД бр.44067 за долгорочна позајмица во вкупен износ од 11,150,000 евра и каматна стапка од ЕУРИБОР01+3.75% со рок на враќање од 12 години од датата на склучување на договорот. Согласно договорот, Друштвото е должно да отвори посебна сметка – ДСРА на која како гаранција ќе чува ограничени парични средства (види исто Бел.10).

На 10 јануари 2014 година потпишан е Анекс бр.1 кон договорот за промена на износот на ограничените парични средства на ДСРА сметката и други клаузули поврзани со работење на Друштвото. На 13 декември 2016 година потпишан е Анекс бр.2 кон договорот за промена на износот на ограничените парични средства на ДСРА сметката, периодот на отплата и други клаузули поврзани со работење на Друштвото. На 27 февруари 2021 година потпишан е Анекс бр.3 кон договорот за промена на периодот на отплата и промена на вредност на една од дефинираните ковенанти.

Во текот на 2020 година, поради КОВИД-19 пандемијата, со писмо за поддршка, Друштвото побара од ЕБРД намалување на минималниот износ кој треба да биде чуван на оваа ДСРА сметка. Согласно известување добиено од ЕБРД на 27 мај 2020 година, Друштвото доби овластување да го намали минималниот износ на ограничени парични средства и на 15 јуни 2020 година да располага со минимален износ од 1,300,000 евра на таа сметка. Дополнително, ЕБРД согласно известувањето одобри отплатата на следните 8 транши во период од 15 јуни 2020 година до 15 јуни 2022 година, да се врши од сметката на која се чуваат ограничените парични средства.

Поради извршените промени, согласно погоре наведените анекси кон Договорот, во однос на периодите на отплата и динамиката на искористување на средствата од долгорочната позајмица, Друштвото не располага со ажуриран амортизационен план кон Договорот, и отплатата на позајмицата ја врши согласно известувања (фактури) од ЕБРД. Согласно ова, тековната доспеаност е прикажана врз основа на проценка користејќи ја динамиката на досегашните плаќања.

Во текот на 2022 година, Друштвото ја врати позајмицата во целост која се однесува на Договорот со ЕБРД од 24 септември 2013 година. На 29 јули 2022 година, Друштвото потпиша нов договор со ЕБРД бр.53184 за долгорочна позајмица во вкупен износ од 9,770,000 евра и каматна стапка од ЕУРИБОР01+3.75% со рок на враќање од 10 години од датата на склучување на договорот. Согласно договорот, Друштвото е должно да отвори посебна сметка – ДСРА на која како гаранција ќе чува ограничени парични средства (види исто Бел.10).

Со состојба на 31 декември 2023 година, Друштвото одржува износ на парични средства на посебната сметка во вкупен износ од 138,301 илјади денари (2022: 108,966 илјади денари) (Белешки 10 и 24).

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2023
(Сите износи се изразени во илјади денари, освен доколку не е поинаку наведено)

13 Разграничени приходи од донации

	2023	2022
Примени донации во опрема од:		
- ТАВ ТЕПЕ АКФЕН АД	5,745	7,100
- ИНДРА Шпанија	716	1,105
- А1 Македонија	86	137
- Останато	43	53
	6,590	8,395

Промената на сметката на разграничените донации е како што следи:

	2023	2022
На 01 јануари	8,395	10,287
Амортизација на материјални средства примени преку донации (Б.17)	(1,805)	(1,892)
Примени донации во текот на годината	-	-
На 31 декември	6,590	8,395

14 Резервации

Резервации за надомести на вработени при пензионирање и јубилејни награди

Промената на сметката резервации за надомести на вработени за разгледуваниот период е како што следи:

	2023	2022
На 1 јануари	6,130	6,278
Дополнителна резервација за годината (Белешка 19)	746	705
Ослободување на резервација	(67)	(853)
На 31 декември	6,809	6,130

15 Обврски кон добавувачи и останати обврски

	2023	2022
Обврски кон добавувачи		
Обврски кон добавувачи во земјата	10,033	20,376
Обврски кон добавувачи во странство	7,679	31,852
	17,712	52,228
Останати обврски		
Обврски кон вработени за нето плата	44,315	40,174
Обврски кон вработени за даноци и придонеси	23,832	21,616
Останати обврски	145	768
	68,292	62,558
	86,004	114,786

16 Приходи од работењето

	2023	2022
Приходи од прелети	1,222,710	1,150,792
Приходи од терминални услуги	197,623	141,079
Приходи од останати услуги	9,847	9,856
	1,430,180	1,301,727

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2023
(Сите износи се изразени во илјади денари, освен доколку не е поинаку наведено)

17 Останати деловни приходи

	2023	2022
Приходи од ослободување на разграничени донации (Бел.13)	1,805	1,892
Приходи од закупнини	1,538	1,271
Надомест на штета од осигурителни друштва	955	474
Приходи по основ на грант-ЕБРД (Бел.9)	7,079	-
Останати приходи	3,377	225
	14,754	3,862

Приходи по основ на грант-ЕБРД - Во текот на 2023 година, Друштвото и ЕБРД склучија договор за финансирање на трошоци за консултантски услуги поврзани со имплементација на проекти, техничка поддршка за обуки на контролори и безбедност на воздухопловна навигација. Вкупниот износ на договорениот грант изнесува 406,000 евра. Средствата се исплаќаат периодично врз основа на фактички реализираните трошоци (Види исто Белешка 9).

18 Трошоци за материјали и одржување

	2023	2022
Електрична енергија и трошоци за греење	14,465	32,472
Услуги за одржување и заштита	12,576	13,457
Водови и колокација	12,575	12,373
Трошоци за телекомуникации и транспорт	4,841	4,552
Трошоци за бензин	2,308	3,293
Материјали	5,698	2,958
Комунални услуги	517	842
Ситен инвентар	358	233
	53,338	70,180

19 Трошоци за вработените

	2023	2022
Нето плати	562,393	567,570
Придонеси и даноци од плати	327,929	331,701
Други лични примања на вработените	80,377	71,337
Резервација за надомести на вработени (Белешка 14)	746	705
	971,445	971,313

20 Останати деловни расходи

	2023	2022
Трошоци за семинари и други советувања	20,731	1,979
Премии за осигурување	11,512	13,300
Дневници и патни трошоци	11,966	11,052
Сертификат на Агенција за Цивилно Воздухопловство (Бел. 9)	10,180	10,180
Консултантски услуги и авторски хонорари	7,912	4,494
Трошоци за интелектуални услуги	6,762	4,652
Расход од обезвреднување на побарувања од купувачи (Бел.9)	5,839	6,141
Донации	4,940	-
Трошоци за обезбедување	3,234	-
Банкарски провизии	2,655	10,088
Трошоци за кирија	2,285	1,569
Трошоци за репрезентација	1,509	2,872
Чланарини за здруженија	1,604	1,580
Лекарски прегледи на вработени	1,042	863
Надомест на Надзорен Одбор	427	408
Неотпишана вредност на расходувани основни средства (Бел. 5)	-	218
Отпис на побарувања од купувачи (Бел.9)	12	3,736
Трошоци за гаранција	-	1,309
Останати трошоци	5,918	4,806
	98,528	79,247

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2023
(Сите износи се изразени во илјади денари, освен доколку не е поинаку наведено)

21 Финансиски приходи и расходи

	2023	2022
Приходи		
Приходи од камати	1,715	1,098
Позитивни курсни разлики	234	630
	1,949	1,728
Расходи		
Негативни курсни разлики	(1,337)	(3,389)
Расходи по камати	(11,985)	(11,124)
	(13,322)	(14,513)
Финансиски (расходи), нето	(11,373)	(12,785)

22 Данок на добивка

Усогласувањето на данокот од добивка искажан во Извештајот за сеопфатна добивка за годините што завршија на 31 декември 2023 и 2022 е како што следи:

	2023	2022
Добивка пред оданочување	270,641	136,957
Непризнаени расходи за даночни цели за тековната година	13,615	16,990
Даночна основа	284,256	153,947
Намалување на даночна основа	(143,140)	(153,947)
Даночна основа по намалување	141,116	-
Даночна стапка	10%	10%
Данок на добивка по стапка од 10%	14,112	-
Ефективната стапка на данок на добивка	5.21%	-

23 Трансакции со поврзани страни

За потребите на овие финансиски извештаи не се идентификувани поврзани страни со кои Друштвото има трансакции во нормалниот тек од деловното работење.

Трансакции со клучниот раководен кадар

Вкупните надомести на клучниот раководен кадар на Друштвото, се како што следува:

	Побарувања	Обврски	Приходи	Расходи
2023				
Клучен раководен кадар				
Надомести за Клучен раководен кадар	-	-	-	14,322
	-	-	-	14,322
2022				
Клучен раководен кадар				
Надомести за Клучен раководен кадар	-	-	-	13,527
	-	-	-	13,527

24 Неизвесни средства и обврски

Гаранции

Со состојба на 31 декември 2023 и 2022 година, Друштвото нема превземени обврски за издадени гаранции.

Судски спорови

Со состојба на 31 декември 2023 година покренати се неколку судски постапки против Друштвото по основ на работни спорови во вкупен износ од 28,524 илјади денари (2022: 15,926 илјади денари). Не се антиципирани материјално значајни обврски кои би произлегле од овие судски постапки бидејќи професионалните правни совети покажуваат дека нема веројатност за појава на значителни загуби.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2023
(Сите износи се изразени во илјади денари, освен доколку не е поинаку наведено)

Неизвесни и превземени обврски (продолжува)

Даночни обврски

Финансиските извештаи и сметководствената евиденција на Друштвото подлежат на даночна контрола од страна на даночните власти во периодот од 5 години по поднесувањето на даночниот извештај за финансиската година и можат да произлезат дополнителни даноци и трошоци, пред се поради различното толкување на даночната регулатива од страна на даночните власти. Даночните книги и евиденцијата на Друштвото за 2023 година не се ревидирани од страна на даночните власти, поради што евидентираните даночни обврски во овие финансиски извештаи не може да се сметаат за конечни. Дополнителните даноци и евентуалните санкции кои би можеле да произлезат доколку биде извршена таква даночна инспекција не може да се утврдат со разумна сигурност.

Финансиски договорни обврски

Согласно Договорот за долгорочна позајмица бр. 53184 склучен на 29 јули 2022 година, помеѓу ЕБРД и Друштвото, Друштвото е обврзано за времетраење на позајмицата да одржува одредено ниво на следните финансиски коефициенти, како што следи:

- а. Степен на сервисирање на долгот – минимум 1.2:1;
- б. Коефициент (нето долг во однос на добивка пред данок, амортизација и депрецијација) – максимум до 3:1
- в. Коефициент (вкупен долг во однос на капитал) – максимум до 1:1;
- г. Степен на сооднос на тековни средства и тековни обврски – минимум 1:3.

Остварените коефициенти се како што следи:

Коефициент	2023	2022
а. Степен на сервисирање на долгот	16.35	1.99
б. Коефициент (нето долг во однос на добивка пред данок, амортизација и депрецијација)	(1.17)	(0.99)
в. Коефициент (вкупен долг во однос на капитал)	0.2	0.20
г. Степен на сооднос на тековни средства и тековни обврски	10.45	5.19

Понатаму, Друштвото е обврзано да одржува Минимум готовински биланс - во секое време да одржува износ на готовина (со исклучок на минималното салдо на DСRA) не помал од 1.000.000 евра (еден милион евра) или еквивалент од нив во други валути по тогашните тековни курсеви (Белешка 13).

При пресметката на коефициентот за степен на сервисирање на долгот не е вклучено салдото на средствата на ДСРА сметката бидејќи истите се ограничени средства.

25 Настани по датумот на известување

По 31 декември 2023 година, датумот на известувањето, до денот на одобрувањето на овие финансиски извештаи, следниве настани се материјално значајни за објавување во овие финансиски извештаи:

- На 11.01.2024 година, согласно одлука од Владата, разрешен е члена од Надзорен Одбор и направена е замена со нов член со мандат од 4 години.
- На 18.01.2024 година, согласно одлука од Надзорен Одбор, разрешени се два члена од Управен Одбор и направена е замена со нови члена со мандат од 4 години.

Прилог 1 - Годишна сметка со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2023

Прилог 2 - Годишен извештај за работењето со состојба на и за
годината што завршува на 31 декември 2023

© 2023 Грант Торнтон ДОО. Сите права се задржани..

'Grant Thornton' се однесува на брендот под кој фирмите членки на Grant Thornton обезбедуваат услуги на уверување, даночни и консултантски услуги на своите клиенти и/или се однесува на една или повеќе фирми членки во смисла на соодветниот контекст. Grant Thornton International Ltd (GTIL) и фирмите членки не се во партнерство на светско ниво. GTIL и секоја фирма членка на GTIL претставува посебен правен субјект. Услугите се обезбедуваат од страна на самите фирми членки. GTIL не обезбедува услуги на клиентите. GTIL и нејзините фирми членки не се агенти на, и не се обврзани едни кон други и не се одговорни за дејствијата или пропустите на други фирми членки.